

Dat Europese natuurregels in stand blijven is meer dan terecht

Het zwaard van Damocles dat boven de Europese natuurwetgeving hing is opgeborgen. Op basis van een intensief Europees proces van onderzoek en consultatie en na lang dralen trok de Europese Commissie in december 2016 eindelijk een heldere conclusie: de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn 'fit for purpose' en zullen niet veranderd worden.

Er komt juist aandacht voor een effectievere toepassing van de richtlijnen. Een zeer terecht besluit, en een prachtig moment om nu vol in te gaan zetten op actief natuurherstel.

Het hoge woord is eruit. De Europese Commissie gaat de EU Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn niet herzien, maar zich juist richten op een betere toepassing van deze Europese natuurwetgeving. Hiermee komt een einde aan een periode van onzekerheid, die begon toen de Commissie-Juncker in het kader van zijn dereguleringsmissie besloot de Europese natuurregels te onderwerpen aan een 'fitness check'. Het moest allemaal 'moderner' en meer 'business-friendly'. Natuurlijkhebbers in heel Europa hielden hun hart vast en kwamen massaal in het geweer. Maar liefst 520.000 van de 540.000 reacties tijdens de Europese consultatie zeiden: handen af van de richtlijnen! Ook het lijvige onderzoeksrapport dat in opdracht van de Commissie werd opgesteld was duidelijk: de richtlijnen worden niet altijd en overall correct en consequent toegepast, maar waar dat wel gebeurt bereiken zij het gewenste resultaat (Milieu et al., 2016). Oftewel, de richtlijnen zijn prima maar de implementatie kan beter.

Dat de Europese Commissie zich nu achter deze conclusie schaaft is belangrijk, omdat de natuur er nog steeds slecht voor staat. De internationale Rode Lijsten van IUCN worden langer en in Nederland bevindt slechts 5% van de Europees belangrijke habitats en 25% van de soorten zich in een 'gunstige staat van instandhouding'. De Vogel- en Habitatrichtlijnen geven bij een goede implementatie echter een goede kans

op verbetering, zeker vergeleken met andere internationale afspraken. Zo'n 1400 veelal kwetsbare soorten worden door de Vogel- en Habitatrichtlijnen beschermd, en zo'n 18% van het EU-landoppervlak en 6% van de zee maakt onderdeel uit van het Europese netwerk van beschermde gebieden Natura 2000. Populaties van veel van de getroffen soorten doen het aanmerkelijk beter in EU-landen dan in buurlanden waar de Vogel- en Habitatrichtlijnen niet gelden. Dat zelfs een soort als de Wolf in Nederland aan de deur klopt is deels te danken aan de Habitatrichtlijn.

Maar wat is nu de sleutel van dit succes? Op verzoek van het WNF brachten wij vorig jaar tegen de achtergrond van de EU 'fitness check' de krachtige kenmerken en kritiekpunten van de richtlijnen in kaart (Bastmeijer & Trouwborst, 2015). De regels hebben oog voor sociaal-economische belangen, maar niet alle besluiten worden overgelaten aan vrije belangenafweging door het bestuur: er worden strikte grenzen gesteld aan negatieve invloeden op Europees

de richtlijnen zijn prima maar de implementatie kan beter

belangrijke natuur. Bovendien moet de overheid ervoor zorgen dat deze natuur zich kan herstellen. Het Hof van Justitie van de EU maakt duidelijk dat het daarbij gaat om een 'do what it takes'-benadering: inspanning op zich is onvoldoende; het resultaat telt! De regels kunnen bovendien door belanghebbenden worden afgedwongen voor de nationale rechter. Waar nodig kan ook een klacht worden ingediend bij de

Europese Commissie, die vervolgens zaken aan het Hof van Justitie van de EU kan voorleggen. Een voorbeeld betreft de onlangs door Vogelbescherming ingediende klacht over de onvoldoende bescherming van weidevogels (Nijland, dit nummer). Het besluit van de Commissie is niet alleen goed nieuws voor de natuur maar ook voor mensen. Natuurherstel betekent meer 'ecosysteemdiensten' (gezonde leefomgeving, schoon water, goed vestigingsklimaat, enz.). En actief herstel helpt uiteindelijk ook diegenen die op de richtlijnen mopperen, omdat de strikte regels 'knel' veroorzaken voor economische belangen. Rechtspraak laat namelijk zien dat die knel vooral optreedt in situaties waarin de natuur er slecht voorstaat en de belasting van de natuur al veel te hoog is. Juist dan verzetten de regels zich tegen ieder extra negatief effect. Het zo snel mogelijk realiseren van het natuurherstel is dan de beste manier om op termijn meer ruimte te krijgen voor economische ontwikkeling.

Dit alles maakt dat wij hopen dat het besluit van de Commissie een omslag kan betekenen: van juridische procedures en verzet tegen de richtlijnen naar een brede actieve inzet om de natuurdoelen te realiseren. De timing is perfect: per 1 januari 2017 treedt de nieuwe Wet natuurbescherming in werking en juist deze wet kent meer mogelijkheden voor actief natuurherstel. Een prachtig 'goed voornemen' voor het nieuwe jaar voor provincies, gemeenten en private partijen!

Literatuur

Bastmeijer, K. & A. Trouwborst, 2015. Zijn de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn fit? Een onderzoek in opdracht van het WNF. Tilburg University. <http://www.researchgate.net/publication/283727577>

Milieu, IEEP & ICF, 2016. Evaluation study to support the fitness check of the Birds and Habitats Directives. Europese Commissie, Brussel.

Prof.mr. C.J. Bastmeijer

Tilburg University

Departement Europees en Internationaal Publiekrecht

Postbus 90153, 5000 LE Tilburg

c.j.bastmeijer@tilburguniversity.edu

Mr.dr. A. Trouwborst

Tilburg University

Departement Europees en Internationaal Publiekrecht

Postbus 90153, 5000 LE Tilburg

a.trouwborst@tilburguniversity.edu